

більш глибинні та культурно залежні поняття, ми можемо їх семіотично досліджувати.

Правовий символ може вживатись в кількох значеннях. У вузькому значенні під правовим символом розуміється символ, який встановлений чи санкціонований діючим законодавством, в широкому значенні правовий символ включає всі символи, що є частиною правової культури даного суспільства, інтегровані в його правову систему (Давыдова М. Л. Символы в праве и правовые символы: понятие и значение // Известия вузов. Правоведение. – 2009. – № 3. – С. 44). Наприклад, до правових символів можна віднести символи державної влади. Вони акумулюють у собі нашарування значень і смислів, притаманних певній епосі, певному періоду державності, а також впливають на реальність, транслюючи соціальним групам ті потужні пласти значень і смислів, які були накопичені в минулому. Символи державної влади виконують функцію легітимації суб'єкта державного управління, вони спрямовані на означення цього суб'єкта як інструмента держави, формування та збереження його статусу й державно-управлінського потенціалу. Символи державної влади вказують на певний стан речей: хто є хто в системі владно-підвладних відносин, у який час і на якому просторі, які в нього є повноваження та ресурси. Відтак державна влада осмислюється переважно через символи-персони, символи-речі, символи-місця, символи-спороди тощо (Дрешпак В. М. Символи державної влади як елементи семіотичної підсистеми державного управління в соціокультурному й історичному контекстах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Dutp/2009-1/doc_pdf/Dreshpak_VM.pdf).

Таким чином, слід розрізнити поняття «правовий знак» та «правовий символ». Якщо об'єкт має одне пряме значення, тоді він виступає в якості знаку, якщо об'єкт має кілька додаткових значень, тоді він виступає у ролі символу. Знак лаконічно й точно передає конкретну інформацію. Символ не зводиться, як знак, лише до простого еквівалента. Він має багато значень та може бути зрозумілим лише у заданій культурологічній системі.

Давиденко О.І.

Інститут держави і права імені В. М. Корецького Національної академії наук України, здобувач відділу міжнародного права та порівняльного правознавства

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СЛУЖБИ ЗОВНІШНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Становлення ЄС як «зовнішньополітичного актора у дипломатичних відносинах» (Bolewski Wilfried. Diplomacy and International Law in Globalized Relations. – Berlin, Heidelberg, New York: Springer, 2007. – p. 33) є наслідком еволюції його політичної і правової системи та розширення зо-

внішньополітичних повноважень, що відбувалося одночасно із збільшенням його економічної та політичної ваги на міжнародній арені. Подальший розвиток зовнішньої діяльності ЄС став неможливим без створення належного інституційно-правового механізму, здатного забезпечити здійснення цілісної зовнішньої політики ЄС, спрямованої на отримання ключових позицій у сучасній системі міжнародних відносин.

Одним з головних елементів нового організаційно-правового механізму формування та реалізації зовнішньої політики ЄС, окрім Верховного представника ЄС із закордонних справ та безпекової політики (далі – Верховний представник ЄС із ЗСБП), є Європейська служба зовнішньої діяльності (далі – ЄСЗД). Правовою основою створення ЄСЗД є стаття 27 Договору про ЄС, яка містить лише загальні положення щодо її складу та діяльності. Структура, функції та повноваження ЄСЗД визначені у рішенні Ради ЄС про організацію і функціонування ЄСЗД 2010/427/EU від 26 липня 2010 р.

ЄСЗД сприяє Верховному представнику ЄС із ЗСБП у реалізації його мандату на здійснення Спільної зовнішньої та безпекової політики (далі – ЗСБП), включаючи Спільну безпекову та оборонну політику (далі – СБОП), а також забезпеченню узгодженості зовнішньої діяльності ЄС. З метою досягнення узгодженості між різними сферами зовнішньої діяльності ЄС, ЄСЗД має підтримувати та співпрацювати з дипломатичними службами держав-членів, Генеральним секретаріатом Ради ЄС і відповідними підрозділами Європейської Комісії (далі – Єврокомісія), не будучи їй адміністративно підпорядкованою. Підрозділи Єврокомісії та ЄСЗД мають консультувати один одного з питань, що належать до сфери зовнішньої діяльності ЄС, під час реалізації ними своїх повноважень, окрім сфери СБОП. При підготовці Єврокомісією проектів правових актів, що стосуються сфери зовнішньої діяльності, включаючи Європейську політику сусідства, ЄСЗД має залучатися до їх підготовки та всіх подальших процедур. Таким чином, ЄСЗД знаходиться під керівництвом Верховного представника ЄС із ЗСБП та відповідно виконує його вказівки та інструкції, але зберігає при цьому незалежність від інших інституцій та органів ЄС.

У статті 1 Рішення Ради ЄС про організацію і функціонування ЄСЗД 2010/427/EU вказано, що вона є функціонально автономним органом ЄС, окремим від Єврокомісії та Генерального секретаріату Ради ЄС, який підпорядковується Верховному представнику ЄС із ЗСБП. Формально ЄСЗД не належить до інституцій ЄС, перелік яких міститься у статті 13 Договору про ЄС. Однак, відповідно до положень Фінансового регламенту ЄС (Regulation (EU, EURATOM) No 1081/2010) та Кадрового регламенту ЄС (Regulation (EU, Euratom) No 1080/2010), у сфері фінансів та кадрових питань ЄСЗД прирівняна до інституцій ЄС. Статус функціонально автономного органу не надає ЄСЗД рівня незалежності, який мають інституції ЄС, та водночас, вона має більш автономний статус, ніж COREPER, Європейське оборонне агентство та інші органи ЄС.

За висловлюванням колишнього єврокомісара із зовнішніх зносин Беніті Ферреро-Вальднер ЄСЗД є *sui generis* органом, діяльність якого не обмежується суто міжурядовим чи комунітарним методами, а втілює новий власне європейський підхід. ЄСЗД складається із службовців Єврокомісії, Генерального секретаріату Ради ЄС та дипломатичних службовців національних зовнішньополітичних відомств держав-членів ЄС. З цієї метою відповідні директори і функції Єврокомісії та Генерального секретаріату Ради ЄС переведено до ЄСЗД, разом зі службовцями та тимчасовим персоналом, який обіймав посади у цих директоратах. Зважаючи на те, що ЄСЗД не належить до допоміжних органів інституцій ЄС і не має делегованих інституціями повноважень, вона може бути охарактеризована як підготовчий орган та, частково, як «орган, що здійснює зовнішнє представництво ЄС» (Bart van Vooren. *A legal-institutional perspectives on the European External Action Service* // CLEER Working Papers. – The Hague: CLEER T. M. C. Asser Institute, 2010. – No.7. – p. 20). У межах структури ЄСЗД відбулося об'єднання різноманітних акторів у сфері зовнішніх відносин, що сприятиме формуванню та реалізації чіткої, узгодженої та підпорядкованої єдиному комплексу політичних цілей зовнішньої політики ЄС. Таким чином, ЄСЗД є міжінституційним органом, відповідальним за здійснення координації між інституціями ЄС у сфері зовнішньої діяльності.

На відміну від більшості органів ЄС, зокрема Європейського оборонного агентства, ЄСЗД експліцитно не наділена статусом юридичної особи. Спільна дія Ради ЄС 2004/551/CFSP від 12 липня 2004 р., якою засновано Європейське оборонне агентство, у статті 6 наділяє його статусом юридичної особи у обов'язі необхідному для реалізації його завдань та досягнення цілей. Проте у статті 1 Рішення Ради ЄС 2010/427/EU вказано лише, що вона має правоздатність необхідну для реалізації її завдань та досягнення цілей. Зокрема, ЄСЗД наділена правом укладати угоди з відповідними службами Єврокомісії, Генерального секретаріату Ради ЄС, іншими установами чи міжінституційними органами ЄС. Правовий статус ЄСЗД нагадує міжнародно-правовий статус ЄС в цілому до набуття чинності Лісабонським договором 2007 р., який хоча й не мав експліцитної міжнародної правосуб'єктності, проте міг укладати міжнародні угоди у сфері СЗБП.

Отже, ЄСЗД є *sui generis* органом ЄС, підпорядкованим Верховному представнику ЄС із ЗСБП та, водночас, наділеним функціональною автономією і юридичними повноваженнями, необхідними для реалізації покладених на нього завдань, зокрема забезпечення цілісності, послідовності та ефективності зовнішньої діяльності ЄС. Однак, ЄСЗД повинна довести свій статус легітимного актора у зовнішній політиці ЄС шляхом досягнення консенсусу та забезпечення активної підтримки її діяльності урядами держав-членів ЄС і третіх країн, що має стати запорукою політичної ваги ЄСЗД.